

T. C.

ISTANBUL UNIVERSITESI

SOSYAL BILIMLER ENSTITUSU

YAKINÇAG TARIHI ANABILIM DALI

GAZİ OSMAN NURİ
PAŞA

(1833 - 1900)
(ASKERİ VE SİYASİ HAYATI)

(DOKTORA TEZİ)

TEZ DANIŞMANI:

Prof. Dr. Ali İhsan GENÇER

HAZIRLAYAN:

M. Metin HÜLAGÜ

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Demirbaş No:	17657
Tasnif No:	923 OSM.

ISTANBUL 1992

OSMAN NURİ PAŞA'NIN 17 TEMMUZ 1885 TARİHLİ HİCAZ RAPORU¹

Selçuk Akşin Somel *

a - Giriş

II.Abdülhamid dönemi Osmanlı vilayetlerinin siyasal ve sosyo-ekonomik durumunu rapor eden mahrem nitelikli ve Yıldız Sarayı'na yazılmış oldukça geniş bir layiha literatürü bulunmaktadır. Başbakanlık Arşivi'nin özellikle Yıldız Esas Evrak ve Yıldız Mütenevvi Maruzat tasniflerinde bulunan bu layihalar 1880-1908 devresi Osmanlı taşrasında Osmanlı Devletini ve mülki idaresini tehdit eden olguları açık bir dille nakletmektedirler. Umumi müfettişlik göreviyle Balkanlara veya Anadoluya gönderilen Şakir Paşa ve Derviş İbrahim Paşa gibi Abdülhamid'in yeteneklerine güvendiği Paşaların yazdıkları kapsamlı raporlar 19.yüzyıl sonları Osmanlı taşrası hakkında bizi aydınlatmaktadır. Müşir Osman Nuri Paşa'nın 17 Temmuz 1885 tarihli Hicaz raporu da bu kapsam içinde değerlendirilmelidir.

Kasım 1881'de Hicaz kumandanlığı'na ve vali vekilliğine, Haziran 1882'de Hicaz kumandanlığına ilaveten bu vilayetin valiliğine atanmış² ve 1886'da Halep valiliğine naklolan Müşir Osman Nuri Paşa'nın³ Hicaz ve Yemen vilayetlerinde yaşayan bedeviler ve kabilelerin idaresi ile yerel şeyhler ve şerifler hakkında yönetsel ve siyasal düşünceler belirten ve belirli reform tedbirleri öneren rapor niteliğinde müsveddeler hazırlamış olduğunu anlıyoruz. Ancak kendisi bu müsveddeleri son biçimine sokmaya fırsat bulamadan vefat etmiş olduğundan oğlu Said Bey bu müsveddeleri 1898'de rapor biçimine sokarak Yıldız Sarayı'na sunmuştur. Bu müsveddelerden Hicaz'a ilişkin olanı 5 Temmuz 1301 [17 Temmuz 1885], Yemen'e dair olanı ise 7 Teşrinievvel 1306 [19 Ekim 1890] tarihlidir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi Yıldız Esas Evrak 14/257/126/8'de bulunan bu temize çekilmiş müsveddelerin Yemen'e ait kısmı beş, Hicaz'a ait olan bölümü ise onbeş varaktan oluşuyor. Bu makalenin amacı sözü geçen

¹ Bu rapordan beni haberdar etmesi nedeniyle Prof.Dr.Selim Deringil'e teşekkürü borç bilirim.

* Bilkent Üniversitesi Tarih Bölümü

² İsmail Hakkı Uzunçarşılı: *Midhat Paşa ve Tâif Mahkumları*. (2.baskı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1985), s.35-37, 75.

³ Hacı, Topal Osman Nuri Paşa 1840 (İstanbul) - 1898 (İstanbul) arasında yaşamıştır. II.Abdülhamid döneminde sarayın adamı olmakla tanınmış müşirlerdendi. Hicaz kumandanı olduğunda ferik (tümgeneral) rütbesinde idi. Padişahın kendisine güveni sonucunda üç sene içinde, 1884'te feriklikten müşirliğe yükseldi. Sert kişiliğiyle tanınan Osman Nuri Paşa, kendisiyle iktidar yarışına giren Mekke Emiri Abdülmuttalib'in azledilmesini başarmış ve tek başına Hicaz'da güç sahibi olmuştu. 1886'da Halep valiliğine, 1887'de Yemen valiliğine ve 7.Ordu Müşirliğine atanmış, 1890'da Suriye valisi olmuş ve bunu ikinci defa Hicaz, Halep ve Suriye valilikleri izlemiştir. İ.H.Uzunçarşılı, Osman Nuri Paşa'nın tam da Midhat Paşa ve Yıldız hükümlülerinin Tâif'de buldukları sırada Hicaz'a atanmasını kendisinin herhangi bir büyük Bab-ı Ali bürokrati ile ilişkisinin bulunmamasına ve padişahın güveniği kazanmış olmasına bağlamaktadır. Yaşamı için bkz.Uzunçarşılı, *Midhat Paşa...*, s.144-145; İbrahim Alâeddin Gövsa: *Türk Meşhurları Ansiklopedisi* (Yedigün Neşriyat, İstanbul 1946), s.297.

Ank.Üniv. D.T.C.F. Tarih Bölümü
TARİH ARAŞTIRMALARI DERGİSİ 1996
cilt: XVIII / sayı: 29, Ankara 1997, s. 1-38

D. 119

والي وقائد عام الحجاز عثمان نوري باشا

يعزل امير مكة الشريف عبد المطلب

بفرمان مزور

المؤرخ اسماعيل حقي اوزون جارشيبي

تقديم وترجمة

صالح سعداوي^(١)

^(١) مركز الابحاث للتاريخ والفنون والثقافة الاسلامية باستانبول، تركيا

تاريخ قبوله للنشر ١٩٩٣/٢/٧

تاريخ استلام البحث ١٩٩٢/١١/٢٢

ABSTRACT

This study endeavors to attract the attention of specialists in the history of Ottoman Arabia to such a rich historical data stored in the Ottoman sources while neglected in Arabic works. It is worth mentioning that the author does not side with any opinion by introducing this material, but his objective is to call attention to it to be studied and evaluated.

ملخص

هي سلسلة من الترجمات اقدمنا عليها كما ذكرنا في الحلقة الأولى* في محاولة منا لوضع أيدي الباحثين في تاريخ الجزيرة العربية في العهد العثماني على مادة تاريخية ثرية، ذكرتها المصادر العثمانية وغفلت عنها المصادر العربية. ونحن حينما ننقل هذه المادة لا نعني من ورائها اننا نتبنى رأيا معيناً وندافع عنه، أو نخالف رأيا آخر وندعوى للرد عليه، ولكن هدفنا الأول والأخير هو كما ذكرنا وضع أيدي الباحثين على هذه المادة وعرضها حتى يقوموا بتقويمها ومحاولة الاستفادة منها.

Jo - Ann Mc Namara and Suzanne F. Wemple, " Marriage and Divorce in the Frankish Kingdom", in Women in Medieval society, pp. 95 - 124.

James A. Brundage "Marriage Law in the Latin Kingdom of Jerusalem" Outremer Studies in the History of the Crusading Kinfgdom of Jerusalem Edited by B.Z. Kedar et al, Jerusalem 1982, pp. 258 - 271.

(٦٩) على سبيل المثال : بينما كان تانكرد (Tancard) امير الجليل يحتضر نصح زوجته سيسيليا (Cecilia) ابنة الملك الفرنسي فيليب (Philip) ان تتزوج الامير الشاب بونز (Pons) ابن كونت طرابلس برترام (Bertram) فوافقت وتم الزواج سنة ١١١٢. وتتزوج هوج بوزيه (Hugh of Puiset) كونت يافا من أماً (Emma) ارملة بوستاس جارنر (Eustace Garnier) صاحب صيدا سنة ١١١٩. وتتزوج جوسلين الثاني من بياترس (Beatrice) ارملة وليم صاحب صهيون (William of Sahyun) سنة ١١٢٢. وتتزوج عموري كونت يافا وعسقلان (الملك عموري الاول فيما بعد) من اجني ابنة جوسلين الثاني بعد وفاة زوجها الاول رينالد المرعشي (Resnald of Marash) سن ١١٤٩. وتتزوج ارنات (Arnold of Chatillon) من الاميرة كونستانس ارملة ريموند وريثة عرشة انطاكية سنة ١١٥٣. ثم تزوج الاميرة ستيفاني ملي (Stephanie of Milly) ارملة همفري صاحب تبين (Humphry of Toron) وريثة عرش الكرك والشوبك. وتتزوج مانساس قريب الملكة ميلراند اسكيفا (Helvis Eskiva) ارملة والتر امير الجليل سنة ١١١٠ وفي العام نفسه تزوج باليان البين (Balian Ibelin) من الملكة ماري كوميانيا (Maria Comnena) ارملة الملك عموري الاول. انظر.

Runciman, Vol. II, PP. 191, 234, 362, 396, 40; Holt, The Age of the Crusades, pp 33 - 34.

William of Tyre, Vol. II, p. 52. (٧١)

ترملت ثيودورا عندما كانت في السادسة عشرة، ثم وقعت في هوى أحد أبناء عمومتها ويدعى اندرونيكوس (Andronicus) فتزوجا واصدرت الكنيسة قراراً بحرمانهما فعاشا في بلاد المسلمين واعطاهما نور الدين زنكي قلعة في اسيا الصغرى [Three Old French Chronicles, p. 350].

William of Tyre, Vol. II, p. 425. (٧٢)

Runciman, Vol. II, pp. 359 - 360. (٧٤)

Runciman, Vol. III, p. 59. (٧٥)

* ظهرت المقالة الاولى تحت عنوان «احداث مكة المكرمة أيام الشريف عبد المطلب بن غالب» في مجلة «دراسات» العدد الثالث، المجلد السادس عشر، شعبان ١٤٠٩هـ/ آذار ١٩٨٩، عمان - الاردن ص ١٠٨-١٠٦.

ve Osmanlı Devleti ile savaş halinde bulunduğu Balkan devletleri temsilcilerinin katıldığı "Londra Barış Konferansı"nda, ardından da altı büyük devletin büyük elçilerinin bir araya gelmesi olarak bilinen ve ilk toplantısını 17 Aralık 1912'de yapan "Londra Büyük Elçiler Konferansı"nda gündeme geldi⁶⁶. Büyük Elçiler Konferansı'nın çabalarıyla imzalanan 30 Mayıs 1913 tarihli Ön-Barış Anlaşmasıyla geleceği büyük devletlerin kararına bırakılan Rodos ve 12 Ada, İtalya'nın girişimleri sonucu Arnavutluk Sınırı ile beraber ele alınmış ve Uşi Andlaşmasında belirlenen durumun devamına karar verilmişti⁶⁷.

Görüldüğü gibi, başlangıçta Trablusgarp ve Bingazi'nin kendisine terkini sağlamak için buraları geçici olarak işgal ettiğini söyleyen İtalya, o tarihlerdeki devletler arası ilişkilerin nazikliğinden de yararlanarak, söz konusu yerlerden daha fazla stratejik öneme sahip olan Adalar'ın işgalini mümkün olduğu kadar uzatmaya çalışıyordu⁶⁸.

Rodos ve 12 Adalar'ın Rum halkına gelince; İtalyan işgalini sevgi gösterileri ile karşılamışlar ve İtalyan subaylarının açıklamalarında da belirtildiği gibi özerkliklerini kazanacaklarını ve ardından da Yunanistan ile birleşmeyi ummuşlardı. Ancak gelişmeler beklemedikleri gibi olmamış; Yunanistan tarafından da desteklenen özerklik yanlısı hareketler sonuca ulaşmadığı gibi, Türk idaresi altındaki durumlarını arar hale gelmişlerdi. Nitekim, işgalden 6 yıl sonra adaların nüfusunda görülen büyük azalma bu durumu açıkça göstermektedir. Buna göre: İtalyanlar'ın işgal ettiğinde 25000 olan Kilimli'nin nüfusu 8312'ye, 8000 olan Leros'un nüfusu 2500'den daha aşağıya, 23000 olan Sömbeki'nin nüfusu ise 7000'e düşmüştü⁶⁹. Görüldüğü gibi Osmanlı İdaresinden memnun olmadıkları ve Osmanlı idaresine dönmek istemediklerini söyleyen adalılar nüfuslarının yaklaşık olarak üçte ikisini İtalyan işgali altında sadece 6 yıl da kaybetmişlerdi.

66 De Fabo, a.g.e., s.72. İtalyanlar, adalarda, Büyük Elçiler Konferansına sunulmak üzere ve İtalyan egemenliğinden memnun olunduğu ve devamının istendiğine dair bir dilekçeyi imzaya açmışlar ancak sonuç alamamışlardı. B.A. Dahiliye Kalem-i Mahsus, Dosya no.4, Vesika: 9.

67. Turan, a.g.e., s.102, Büyük Devletler Kararının Osmanlı Devleti'ne tebliği 14 Şubat 1914.

68. Bosworth, a.g.e., s.689.

69. Zervos, a.g.e., s.78.

Ank. Üniv. Os. Tar. Anas. ve Uyg. Merkezi Dergisi
OTAM, sayı: 5, Ankara-1994, s. 145-153.

10.477

TOPAL OSMAN NURİ PAŞA HAYATI VE FAALİYETLERİ (1840-1898)

Yrd. Doç. Dr. M. Metin HÜLAGÜ*

A. HAYATI

Osman Nuri Paşa (Hacı, Topal) askerî miralaylardan Ahmed Şükrü Bey'in oğlu olup 1256 H./1840 M. senesinde İstanbul'un Maçka semtinde doğdu. Askerî tahsilinden sonra 1279 H./1862 M. senesinde Erkân-ı Harb 14. sınıfından kurmay yüzbaşılıkla mezun oldu. 1292 H./1875 M. yılında Sırp muhârebesinde kaymakam oldu.² Balkan ordusuna memur edilen Topal Osman Nuri Paşa 1294 H./1877 M.de miralay olup savaştan sonra 1298 H. 1881 M.'de Gülmülcine Redif livâsı iken o sene feriklikle (Tümgeneral) Hicaz fırkası kumandanlığına ve bir sene sonra 1299/1882 Haziranı'nda ise Erzincanlı Ahmet İzzet Paşa'nın istifası üzerine Hicaz vâililiğine ve 1301 H./1884 M. senesinde de müşirliğe terfi etti. Hicaz'daki memuriyeti Mithat Paşa ve arkadaşlarının Taif'deki hapisleri zamanına rastlar. Taif mevkufları hakkındaki muamelesi kendisine karşı padişahın itimadını kazandırmış³ ve mükafaat olarak rütbesi üç senede livâhktan müşirliğe yükselmiştir. Kendisi ile rekabete girişen Mek-

* Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü-Kayseri.

1. Halil Sedes Bey 1862 tarihi yerine 1863 tarihini zikretmektedir. Bak. Osmanlı-Rus-Rumen Savaşı, c.IX, İstanbul 1950, s.39.

2. İsmail Hakkı Uzunçarşılı Osman Nuri Paşa'nın Kaymakamlık rütbesini muharebeye katıldıktan sonra elde etmiş olduğunu ifade ederken Halil Sedes Bey ise Topal Osman Nuri Paşa "1293 H. 1876 M. yılında binbaşı oldu ve Gâzi Osman Paşa'nın Vidin ordusu kurmayına bağlı olarak Sırp seferine iştirak etti" demekte, binbaşılığı muharebe öncesi iktisab ettiğini belirtmektedir. Bak. Halil Sades, Osmanlı-Rus-Rumen Savaşı, c.IX, s.39.

3. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "Hicaz Vâli ve Kumandanı Osman Nuri Paşa'nın Uydurma Bir irâde ile Mekke Emiri Şerif Abdülmüttalib'i Azletmesi", Belleten, c.X, sayı 39, s.503; ayrıca bak.: Mithat Paşa ve Taif Mahkumları. Ankara 1992, s.144-45.

orada on bir hanından bahseder, ki bunların birinde bulunan meşçidin imamından ve onun maaşından bahsedilir. Müntecib ü d-din'in eserinde Belh'te bulunan *Ribât-i Rismân-furûşân*'da bir medrese ve bir kütüphane bulunduğuna dair bir kayıt mevcuttur, ki bu müesseselerin teşkilâtı bakımından dikkate şayandır⁵². Evliya Çelebi Sivas'daki hanların sayısını on sekiz olarak verir⁵³. Fakat şehirlerde bulunan bu gibi hanlar yalnız tüccar yolculara mahsus olmayıp bizzat tüccarların da yerleşip alışveriş ettikleri yerlerdir. Sahib Fahreddin Ali'nin Sivas'daki *Şâhibiyye* medresesine ait mühim vakfiyesinde onun orada bulunan bir hanında on dokuz dükkân bulunduğu kayıtlıdır. Türlü kayıtlar bu türlü hanların tüccarın cinsine ve ihtisasına göre ayrıldığını göstermektedir. Nitekim vakfiyelerde *Pamuk hanı*, *Bezazlar han'ı*, *Şekerciler han'ı*, *Saraçlar han'ı*... gibi türlü ticaret yapan veya tacirleri barındıran hanlara rastlıyoruz. Şehirlerdeki bazı hanların halkın zevk ve eğlence yeri olarak kullandığı da gözükmektedir. Meselâ XIII üncü asırda Konya'da bulunan *Ziyaeddin han'ı* böyle idi. Rivâyete göre, burada çok güzel, hoş sesli, çengi çalan bir kadın vardı. Onu dinlemeye gidenlerin birçoğu kendisine ve sesine aşık olmuşlardı, ki sultanın hazinedarı Şerefeddin de bunlar arasında idi; ve nihayet o beş bin dinar (yani takriben yüz bin lira) mihr vermek suretiyle onunla evlenmişti⁵⁴.

Ehemmiyetlerini belirtmeğe çalıştığımız Selçuk kervansarayları hakkında daha etraflı bilgi edinmek şüphesiz ancak bundan sonra çıkacağını umduğumuz vakfiye ve sair vesikalarla mümkün olabilecektir.

VESİKALAR:

HİCAZ VALİ VE KUMANDANI

OSMAN NURİ PAŞANIN UYDURMA BİR İRADE İLE MEKKE EMİRİ ŞERİF ABDÜLMUTTALİB'İ AZLETMESİ

O. Prof. İ. HAKKI UZUNÇARŞILI

T. T. K. Üyesi, Balıkesir Milletvekili

İkinci Abdülhamid'in ilk devirlerinde (1882 eylül) vukua gelerek bu hükümdarı telâşa düşüren olan Şerif Abdülmuttalib Efendinin Mekke emirliğinden ne suretle azledilmiş olduğunu söylemeden evvel vaziyeti daha iyi aydınlatmak için bu zat hakkında biraz malûmat vermek icabetmektedir.

Şerif Abdülmuttalib Efendi, asırlarca Mekke emirliğinde bulunmuş olan Ebu Nüme Muhammed bin Berekât sülâlesinden¹ gelen

¹ Mekke emirleri Hazret-i Ali'nin büyük oğlu Hasan-ı Mütebâ evlâdından ve *Ebü Aziz Katade* (emirliği 599 hicret senesinden 617 ye kadar) soyundan gelmiş olup Mekke emirliği onuncu hicret başlarından itibaren bu sülâleden Berekât'ın oğlu *Ebü Nüme Mehmed*'den başlayarak Berekât oğullarına inhisar etmiştir. Mekke emirliği son zamanlarda yani onsekizinci asır sonlarında aynı âileden *Zevî Zeyd* denilen *Şerif Sâd bin Zeyd* ve *Zevî Avn* adı verilen *Şerif Abdülmuin bin Avn* evlâdları arasına münhasır kalmış ve bu emirlik meselesinden dolayı iki akraba aile birbirlerine müthiş rakip olmuşlardır. Yukarıda metinde bahsettiğimiz Şerif Abdülmuttalib, Şürefây-ı Zeydiyye adı verilen şeriflerden olup Zeydiyye kolundan gelmiş olan Mekke emirlerinin sonuncusu idi. *Zevî Avn* veya *Şürefây-ı Abâdile* denilen şeriflerin ailesi, Şerif Abdülmuttalib'in son defa emirlikten azlinden itibaren Necid hükümdarı Abdülâziz II. İbn-i Suûd'un 1942 de Hicaz'ı istilâsına kadar Mekke emirliğinde kalmışlardır. Bunlardan en son Mekke emiri olan Hüseyin bin Ali, amezâdesi Şerif Ali paşadan sonra emir tayin edilen Şerif Abd-i İlah paşanın, memuriyetine hareketi esnasında ansızın İstanbul'da vefatı üzerine Mekke emiri olup 1908'den 1916 senesine [1334 ramazan] kadar Mekke emiri olmuş ve 1916 temmuzda birinci umumî harp içinde metbû aleyhine hareket edip İngilizlerle anlaştıktan sonra 1336 h. 1918 m. de Hicaz kiralı ilân edilmiştir; halbuki Hüseyin buna kanaat etmiyerek kendisini arap memleketleri kiralı ilân eylemiş ve *Versay* sulh konferansında ise oğlu Faysal tarafından temsil edilmiştir. Şerif Hüseyin 1924 martında Ürdün'ü

⁵² ومدرسة أتاكى ورباط ريسمان فروشان وتيار داشت خزانه كتب درين رباط بوى بازكذارند... تا خزانه كتب را بحضور ائمه معتبران ديوان برادری اعزى ادام الله تمكينهم عرض دهند وتفصيل مهذب منقح دارد كتابه و بنغازى امين سيد شايسته سپارند تا تيار آن مى دارد 35 b, 36 a Bu kitap hakkında Muhammed Kazvini'nin, *Bist-Makale*, (II s. 156) sine bakınız.

⁵³ *Seyahat-nâme*, III, s. 253.

⁵⁴ Eflâkî, *Menâkib ül-ârifin*, Ankara umumî ktp. Yazm. Varak. 89 b; *Mevlânâ'nın mektupları*, İstanbul 1936, s. 75.

08 TEM 2010

5. Teşrîh-i Umûmî (T):

تشریح عمومی

Genel anatomiden bahseder.

Başı:

تشریح عمومی بیاننده در اعضا لری...

Nüshası:

*Askeri Müze, nr. 3049: nesihle 97 yaprak, 20x12,5(13x6,5) cm, 25 str. İstinsahı H. 1278'de. 1° da müellifin 1278 tarihli mührü vardır. *Askeri Müze Yazma Eserler Kataloğu*, s. 41.

Bibliyografya: *Mir'ât-ı Mekte-i Harbiye*, s. 342; *Nevsâl-i Baytarî*, s. 26; Muzaffer Bekman, *Veteriner Tarihi*, s. 215, 313; Nihal Erk, s. 77, 280.

(Terk) 655. OSMAN NÜRİ PAŞA (ölm. 1326/1908)

Tıbbiye'den, 1283/1866 senesinde ameli eczacılık, 1291/1874 senesinde nazari eczacılık diplomaları alarak Medine-i Münevvere'ye tayin edildi. İstanbul'a dönüşünde Mekteb-i Tıbbiye son sınıf imtihanına girerek 1298/1881 senesi mezunlarıyla beraber mezun oldu. Tekrar Medine'ye gitti. Bir aralık II. Abdülhamid'in hususi doktorluğunu yaptı. Az zaman zarfında binbaşılıktan ferikliğe yükseldiyse de sonradan gözden düşerek Şam'a sürüldü. Orada yirmi seneden fazla ordu sertababetinde bulundu. 1907'de işten el çektilirdi. Bu durum izzet-i nefesine dokunduğu için hastalandı. Hasta haliyle II. Meşrutiyet'in ilanı üzere İstanbul'a gelirken binmiş olduğu vapurda, İskenderun önlerrinde öldü. Cenazesi İskenderun'da defnedildi. Tıbbıa dair eserleri şunlardır:

1. Belsoğukluğu ve Tedâbir-i Vâkiye ve Şâfiyesi (T):

بل صغوقلغی و تدابیر و اقیه و شافیة سی

Emrâz-ı cildiye, efrençiyeye ve tenâsüliye mütehassısı Dr. Haçik Papasyan ile beraber yazmıştır. Kitapta, belsoğukluğunun tarifi, bulaşma yolları, yakalanmamak için alınacak tedbirler, erkekte ve kadında belsoğukluğu ve tedavileri konu edilir.

Başı: جهاز تناسلی یه مخصوص خسته لقلری مهلك قیلان اسبابك باشلیجه سی نه در؟ بیلمسکز یکن جواب اولمق اوزره دیرزکه هر کسک بو خصوصده کویسترمکده اولدیغی قیدسنزلقدر. و با خصوص بل صغوقلغی دننجه "ادم سنده نه اولورمش بو هر کسک هر دلیقانلینک باشندن کلیر کچر بر خسته لقدر". دییه جواب الیرز. برکت ویرسون که فرنکی ناصیلسه هر کسک ذهننده اولانجه دهشتیله پر ایتمش اسمنک ذکر ییله بعضا چابوق کچمین بر خسته لق ایسه ده نتیجه اعتباریله بعضا فرنکیدن اشاغی قالمز...

Baskısı: İstanbul, Tanin Matbaası, 1326, 18x12(15x9) cm, 80 sayfa. Özge, I, 124; *SÖBKK*, I-II, 60; *MÇOB*, s. 44; BDK K.25243; HTU 4118; Belediye Kütüphanesi. TB. 887; İzmir Milli, nr. 8.533.